

Socialistisk ugekommentar

- udsendt af SAPs Forretningsudvalg fredag den 28. november 2008.

Fair-trade rækker ikke ved udbytningen

En tv-udsendelse onsdag aften dokumenterede den ekstreme udbytning, som arbejderne i te-plantager og te-fabrikker udsættes for i lande som Sri Lanka, Indien og Kenya: minimale lønninger, usikre ansættelsesforhold som løsarbejdere, farlige arbejdsforhold og slavelignende afhængighed af plantageejerne, der kontrollerer boliger, butikker og infrastruktur.

Hvad udsendelsen også viste, var, at forholdene ikke var synligt bedre på de plantager og i de fabrikker, der leverer de såkaldte fair-trade-produkter med Max Havelaar-mærkning. Ideen i fair-trade skulle ellers være, at forbrugerne betaler en overpris, som går til at hjælpe de arbejdere, som har produceret varen, til bedre leveforhold.

”Har du fået noget ud af fair-trade pengene?” ”Min svigermor har fået et gasblus, men jeg har ikke fået noget.” ”Hvorfor?” ”Fordi jeg er ny her.”

”Hvornår startede du?” ”For ni år siden.” Sådan lød et af de små interviews i udsendelsen.

Selv om udsendelsen ikke var en analyse af økonomiske bevægelser, profitorate og magtforhold, gav den et meget klart billede af, at lidt tilskud til et bliktag eller et par gasblus ikke gør hverken fra eller til for plantagearbejderne. Her er tale om en systematisk undertrykkelse og udbytning, der er solidt funderet i økonomiske og politiske magtforhold. Og de penge, som Max Havelaar sender videre til Sri Lanka, fordeles af de samme magthavere.

Men er et gasblus eller et lån til en lidt billigere rente bedre end ingenting? Det kan vel ikke skade at købe fair-trade produkter.

Måske ikke. Og så måske alligevel.

For hvis fair-trade pengene administreres gennem de eksisterende magtstrukturer, så kan de også være med til at styrke arbejdernes afhængighed af plantageejerne og deres håndgangne mænd. De velmente ekstra par kroner for en pakke te kan i virkeligheden fastholde de magtstrukturer, der er årsag til arbejdernes og deres familiers elendige tilværelse. For det andet er fair-trade arrangementer og andre certificeringer af etisk korrekte produkter i dag blevet et af reklamebranchens væsentligste marketingsknep. Godtgørende NGO'er blåstempler multinationale koncerner som virksomheder, der udviser ”corporate social responsibility”, og er på den måde med til at kamouflere og besmykke den udbytning, der er virksomhedens drivkraft.

For det tredje kan fokuseringen på at købe fair-trade produkter og andre udslag af det såkaldte politiske forbrug få forbrugerne i Danmark og andre lande på den nordlige halvkugle til at afholde sig fra andre og mere relevante solidaritetsaktiviteter. Risikoen for at mange tænker, nu har jeg gjort noget, er oplagt.

Det er i hvert fald en kendsgerning, at det politiske forbrugs popularitet er vokset i takt med, at de traditionelle solidaritetsaktiviteter, som blomstrede i fra 60'erne og langt op i 80'erne, har tabt pusten.

Også i det solidaritetsarbejde blev der begået fejltagelser, og ikke alt havde den ønskede effekt.

Men det meste af det havde en helt bevidst målsætning om at ændre magtforholdene i de enkelte lande og globalt:

- Ved at støtte arbejdernes, fattigbøndernes og andre undertrykte egen organisering og kamp for bedre forhold

- Ved at støtte de politiske kræfter, som kæmpede for et politisk opgør med udbytningen og undertrykkelsen
- Ved at afsløre, kritisere og demonstrere mod de multinationale koncerner, som lever af og fastholder udbytningen i Den Tredje Verden – i stedet for at hjælpe dem i deres marketing. Der er stadig aktive, som arbejder med den form for solidaritet, bl.a. i fagbevægelsen. Det er her, der er brug for en større indsats, for det er den form for global solidaritet, der kan gøre en forskel for te-arbejdere i Sri Lanka, syersker i Kina og bananplukkere i Centralamerika.

Socialistisk ugekommentar udsendes af SAPs Forretningsudvalg hver weekend. Hvis du er interesseret i at få den tilsendt direkte på mail kan du bestille den på sap@sap-fi.dk